

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 2(29)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2011

УДК 330-339; 321.7; 159.9
ББК 65.9(4УКР)29-2я43
М58

Редакційна колегія

Подолька А. М., д-р юрид. наук, проф. — головний редактор
Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора
Ігнатченко А. А., канд. техн. наук — відповідальний редактор

Політичні науки

Антонюк О. В., д-р політ. наук, проф., Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., Бідзюра І. П., д-р політ. наук, Варзар І. М., д-р політ. наук, проф., Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф., Гончаренко О. М., д-р іст. наук, Піляєв І. С., д-р політ. наук, Хижняк І. А., д-р іст. наук, проф., Шуба О. В., д-р політ. наук, проф.

Економічні науки

Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., Дахно І. І., д-р екон. наук, проф., Дмитренко Г. А., д-р екон. наук, проф., Куроченко О. В., д-р екон. наук, проф., Пила В. І., д-р екон. наук, проф., Радзівеський О. І., д-р екон. наук, Федоренко В. Г., д-р екон. наук, проф., Шостак Л. Б., д-р екон. наук, проф., Швець В. Я., д-р екон. наук, проф., Баєва О. В., д-р біол. наук, проф.

Психологічні науки

Балл Г. А., д-р психол. наук, проф., Лігоцький А. О., д-р пед. наук, проф., Ложкін Г. В., д-р психол. наук, проф., Приходько Ю. О., д-р психол. наук, проф., Синьов В. М., д-р пед. наук, проф., Чернуха Н. М., д-р пед. наук, проф., Чуприков А. П., д-р мед. наук, проф.

Юридичні науки

Александров Ю. В., канд. юрид. наук, проф., Ануфрієв М. І., канд. юрид. наук, проф., Бородін І. Л., д-р юрид. наук, проф., Бандурка О. О., д-р юрид. наук, проф., Корнієнко М. І., канд. юрид. наук, проф., Марчук В. М., д-р юрид. наук, проф., Подолька А. М., д-р юрид. наук, Юлдашев О. Х., д-р юрид. наук

Рекомендовано до друку Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 4 від 27 квітня 2011 р.)

Міжрегіональна Академія управління персоналом.

М58 Наукові праці МАУП / редкол.: В. Б. Захожай (голов. ред.) [та ін.]. — К. : МАУП, 2001 — Вип. 2 (29). — К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. — 222 с.: іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику наукових праць публікуються статті науковців, які займаються проблемами розвитку економіки, політології, психології і права.

Для науковців, викладачів, студентів, а також усіх, кого цікавить розвиток науки в Україні.

Збірник “Наукові праці МАУП” зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, в якому висвітлюються результати наукових досліджень в галузях економіки, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

Вищою атестаційною комісією України “Наукові праці МАУП” визнано як фахове видання з політичних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/4 від 26 травня 2010 р.) та юридичних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/5 від 31 травня 2011 р.).

ББК 65.9(4УКР)29-2я43+67.9(4УКР)я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2011
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2011

Пруднікова Л. О.

Стратегічні напрями подолання
проблем нерівномірності
соціально-економічного розвитку Донбасу..... 127

Ручка Н. В.

Інструменти комплексної
продуктової політики як засіб
раціоналізації виробництва і споживання..... 134

Устименко Г. В.

Місце центрального банку
в системі органів державної влади 140

Шеховцов В. В.

Деякі сучасні тенденції
визначення фінансового механізму
інвестиційної діяльності комерційних банків..... 145

Тимошин В. В.

Поняття форми державного
контролю господарської діяльності
у сучасній державно-правовій теорії..... 149

Ягода Янковска

Підходи до державного регулювання партнерських
відносин у сфері туризму Республіки Македонія..... 154

ЮРИДИЧНІ НАУКИ 159**Зарудний Є. О.**

Предмет та обов'язок доказування:
співвідношення понять..... 159

Мигалевич В. В.

Значення покарання у підвищенні
ефективності боротьби з корупцією..... 163

Модлицький О. І.

Розвиток цивільно-процесуальних відносин:
теоретико-методологічні аспекти аналізу 168

Морару А. А.

Правові основи державного управління
в аспекті становлення України як демократичної,
правової та соціальної держави 173

Солонина В. Ф.

Цивільно-правові проблеми
забезпечення права на захист в аспекті
вибору способу захисту порушених прав 178

Шашкова-Журавель І. О., Журавель М. І.

Порівняльно-правові аспекти
правового регулювання профспілкового руху
в державах Західної Європи і США..... 183

М. М. Зелененький

Держава як один із суб'єктів
соціального партнерства 187

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ 192**Євтушевська О. І., Слободян С. І.**

Питання здійснення досліджень
політичного лідерства в Україні
з урахуванням гендерних особливостей..... 192

Гончаренко Є. Ю.

Аналіз можливостей проведення тестового
контролю у студентів-лінгвістів при вивченні
німецької мови як другої іноземної..... 199

Маяцька О. Ю.

Поведінка студентської групи
як предмет соціально-психологічного аналізу 204

Парафіан Кароль

Соціально-психологічні аспекти
дослідження феномена політичного лідерства:
теорія і методологія 209

Парафіан Кароль

Громадська активність
у структурі соціальної активності:
соціально-психологічний вимір..... 214

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ 220

ІНСТРУМЕНТИ КОМПЛЕКСНОЇ ПРОДУКТОВОЇ ПОЛІТИКИ ЯК ЗАСІБ РАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА І СПОЖИВАННЯ

Наукові праці МАУП, 2011, вип. 2(29), с. 134–139

Схарактеризовано комплексну продуктову політику ЄС і її значення як новітнього підходу до гармонізації еколого-економічних відносин. Доводиться економічна й екологічна ефективність застосування окремих інструментів комплексної продуктової політики на практиці.

Нині у світі існує загальна думка, що продукти і послуги є головним джерелом негативно-го впливу на навколишнє середовище. Очевидно, що традиційна процесо-орієнтована екологічна політика Європейського Союзу, предметом якої є небезпечні матеріали, кількість відходів і викиди до окремих середовищ, зокрема у повітря, воду, ґрунт, не сприяла поліпшенню екологічних показників продуктів. Саме тому в основу нового політичного курсу Європейська Комісія поклала проблемно-орієнтований підхід, який передбачає ідентифікацію існуючих глибинних екологічних проблем і встановлення їх зв'язку зі складним соціальним і природним оточенням. Закріплення комплексного погляду на товари і послуги, а саме впровадження комплексної продуктової політики (*Integrated Product Policy*), на законодавчому рівні відбувається за щонайменше з трьох найвагоміших причин: усвідомлення довготривалих стійких екологічних проблем, поширення знань про вплив продуктів на навколишнє середовище і зростання ролі продуктів у глобальній економіці.

По-перше, прийшло усвідомлення того, що екологічна політика має вирішувати стійкі екологічні проблеми, не намагаючись усунути їх наслідки, а впливаючи на джерела цих проблем [1]. По-друге, знання про вплив продуктів і послуг на навколишнє середовище швидкими темпами поширюється по всьому світу. Емпіричні дані засвідчують великий інтерес суб'єктів політики, бізнесу і наукової громади до простих і ємних інструментів продуктової політики, які зазвичай і в екологічному, і в економічному сенсі себе виправдовують. І по-третє, існує багато доводів стосов-

но необхідності включення продуктового фактора до екологічної політики. Проведене дослідження у напрямі визначення майбутніх трендів у сфері демографічного розвитку і пов'язаному із ним способу життя (домогосподарства із однієї людини, поява нових ринків тощо) вказує на постійно зростаючий рівень споживання. Має місце і поширення наукомістких продуктів у західній економіці, які теж породжують значні екологічні проблеми (наприклад, енергоємні компоненти технічного обладнання). Крім того, існує тенденція до глобалізації продуктових ланцюгів, що унеможливорює регулювання останніх на рівні національної екологічної політики.

Одне слово, традиційний вибірковий погляд на екологічні аспекти товарів і послуг, що зфокусовані на питаннях безпеки і здоров'я, змінився у комплексній продуктивній політиці на стратегічний погляд на продукти протягом їх повного життєвого циклу.

Комплексна продуктова політика була введена Європейською Комісією і являє собою приклад продуктової політики навколишнього середовища (*product-oriented environmental policy*). Гносеологічне підґрунтя політики складають екологічна економіка і промислова екологія [3]. Масштаб спрямування її дій (країни ЄС і Європейського економічного простору) і амбіційні цілі можуть мати великий вплив на процеси виробництва, споживання й утилізації продуктів у глобальному масштабі.

Термін комплексна продуктова політика був запропонований Франсом Беркхаутом і Меліндою Сміт у 1998 р. [4]. Остаточне рішення щодо

необхідності запровадження комплексної продуктової політики було прийнято на неофіційній зустрічі міністрів екології країн ЄС у Веймарі 7–9 травня 1999 р.

За визначенням Фрідеріка Рабіка: “Комплексна продуктова політика спрямована на продукти і послуги та їх екологічне представлення протягом їх повного життєвого циклу; її метою є поліпшення екологічних характеристик продуктів і послуг та просування продуктових інновацій” [5].

Комплексна продуктова політика приймає інновації за вирішальний фактор. Стратегія політики полягає у стимулюванні ринкової трансформації в цілому, а не окремих її ніш. Головна ідея полягає в “озелененні” масового ринку великою кількістю еко-ефективних продуктів. Продуктові інновації і рівень їх екологічної спрямованості і є інструментом, покликаним відповідати за таку трансформацію.

На відміну від традиційної продуктової політики комплексна продуктова політика спрямована на досягнення стратегічної мети; вона необхідна для визначення першочергових завдань і розробки плану дій для досягнення таких цілей (табл. 1) [6].

різних зацікавлених сторін і грамотне поєднання інструментів вважається сучасною відповіддю на проблему зростаючого рівня складності еколого-економічних відносин і обмеженої здатності держави контролювати і вирішувати такі питання.

Нині існує велика кількість продуктових інструментів:

- *споживчі інструменти*: всі інструменти, які прямо або опосередковано пов'язані зі споживачами, наприклад, консультування й освіта споживачів, санкції щодо споживачів;
- *добровільні продуктово-інформаційні інструменти*: звертаються до схем продуктової інформації, базуються на правилах і критеріях, які можуть використовуватись учасниками ринку на добровільній основі, наприклад, тестові повідомлення, еко-маркування, товарні знаки, оцінка життєвого циклу, еко-нагороди;
- *добровільні угоди*: укладають між кількома учасниками або зацікавленими групами. Зазвичай, добровільні угоди існують між державою і бізнес-асоціаціями (трейдерів, виробників). Розрізняють юридично-зобов'язуючі угоди, угоди без зобов'язань і самозобов'язуючі угоди;

Таблиця 1

Характеристика традиційної і комплексної продуктової політики

	Традиційна політика навколишнього середовища	Комплексна продуктова політика
Питання регулювання	Контроль за ризиками і збитками	Сталість
Головний принцип політики	Розпорядження і контроль	Спонування і привабливість
Суб'єкти відповідальності	Держава	Суспільство
Тип політики	Конфронтація	Кооперація
Питання	Відокремлення питань, їх фрагментарність	Інтеграція питань, комплекс питань
Принцип поведінки	Поведінка реагування	(Про)активна поведінка
Принцип регулювання	Державне регулювання, державний контроль	Саморегуляція, самоконтроль, самоорганізація

Стратегія комплексної продуктової політики побудована на трьох опорних стовпах: ідеології життєвого циклу, залученні всіх зацікавлених сторін, що мають відношення до продуктового ланцюга, і поєднанні різних інструментів і механізмів. Ідеологія життєвого циклу продукту вважається головним постулатом будь-якої продуктової політики навколишнього середовища. Вона дає змогу уникнути перенесення екологічного тягаря з однієї фази життєвого циклу до іншої, допомагає з'ясувати всі сторони впливу на навколишнє середовище і виявити суб'єктів, які відповідальні за цей вплив. Розподіл відповідальності за вплив продукту на навколишнє середовище серед

- *інструменти обов'язкової продуктової інформації*: зобов'язують виробників і трейдерів інформувати споживачів про специфічні екологічні характеристики продуктів, наприклад, надання інформації про вміст продукту, інформації щодо правил користування й утилізації;
- *економічні інструменти*: встановлюють стимули розвитку екологічних продуктів. Ринкові суб'єкти самі приймають рішення щодо виробництва/споживання таких продуктів. Прикладом є податки, депозитні системи, торгові сертифікати, державні замовлення тощо;

- *регулятивні інструменти*: зобов'язують ринкових суб'єктів без можливості відмови. Широкий діапазон регулятивних інструментів прямо або опосередковано досягає цілей екологічної політики, наприклад, заборони, обмеження дозволів, продуктові стандарти, правила застави, квоти з ресайклінгу, обмеження дистрибуції тощо.

У табл. 2 подано огляд тих інструментів, що зазначаються в офіційних документах комплексної продуктової політики, і тих, що не суперечать постулатам останньої і можуть застосовуватись додатково в її межах [7].

бів до 15 %. До 2015 р. цей показник заплановано довести до 5 %.

Розширена відповідальність виробників – інструмент, що сприяє інтеграції екологічних витрат продукту протягом його життєвого циклу в ринкову ціну продукції. Часто він використовується для того, щоб змусити виробників нести відповідальність за витрати з управління продуктом по закінченні строку його використання, оскільки саме вони мають найбільший контроль над процесами проектування і маркетингу своєї продукції. Така тактика веде до переходу від традиційних технологій утилізації продуктових

Таблиця 2

Інструменти продуктової політики навколишнього середовища

Правові	Економічні	Інформаційні
Інструменти, що містяться у комплексній продуктивній політиці		
Продуктові стандарти; розширена відповідальність виробників, різні типи угод між державою та галузями промисловості; саморегулювання промисловості (добровільні інструменти); продуктивні управлінські системи навколишнього середовища; продуктивні панелі і панелі функціональності	Податки і збори (та їх різновиди залежно від "дружелюбності" продуктів до екології), субсидії; система заставної вартості; внески до сфери досліджень та розвитку; технічний супровід і навчання; інші форми фінансового супроводу; "зелені" державні замовлення	Еко-маркування, модель I-III; енергетичне маркування; обов'язкова інформація про продукт (наприклад, інформація про вміст або поради щодо використання і утилізації); навчання; консультації споживачів; кампанії споживачів (наприклад, щодо еко-маркування); маркетингові правила
Інші інструменти		
Квоти щодо мінімального відновлювального вмісту; вказівки щодо еко-проекування; заборони; ліцензії; обмеження дистрибуції; правила розширених гарантій; облігації користувачів; переваги користувачів; квоти щодо ресайклінгу і оновлення продуктів	Продуктова лояльність; товарні дозволи	Органічне маркування харчових продуктів; тестові доклади; змагання в еко-проекуванні; інформаційні брокери в промисловості

Таблиця 3

Квоти щодо мінімального відновлювального вмісту матеріалів у складі автомобіля, виробленого в Німеччині

Матеріал	Квота на 1996 р. (%)	Квота на 2000 р. (%)
Сталь	Приблизно 100	Приблизно 100
Кольорові метали	85	90
Пластик	20	50
Шини	40	50
Інші еластомери	20	30
Скло	30	50

Економічну та екологічну ефективність застосування деяких інструментів комплексної продуктової політики відображено на реальних прикладах. *Квоти щодо мінімального відновлювального вмісту* матеріалів у складі автомобіля були введені у Німеччині ще на початку 1996 р. (табл. 3) [8]. Така ініціатива дала можливість Німеччині до 2002 р. зменшити обсяг автомобільних відходів, що не підлягають переробці і відправляються до звалищ, з 75 % від маси транспортних засо-

відходів (витрати на які сплачуються місцевими державними органами) до систем ресайклінгу, які проектується, фінансуються й управляються самими виробниками.

Інструмент розширеної відповідальності виробників широко застосовується по всьому світу. У 1991 р. в США за ініціативою найкрупніших виробників нікель-кадмієвих акумуляторів і продуктів, що містять такі акумулятори, було створено Асоціацію портативних акумуля-

торних батарей, основними завданнями роботи якої стало налагодження зв'язків з державними органами, лобіювання інтересів на рівні штатів і на федеральному рівні, розробка, впровадження й удосконалення системи повернення використаних батарей споживачами і їх утилізація. У табл. 4 наведено дані щодо рівня переробки нікель-кадмієвих батарей в США з 1993 р. по 2001 р. [9].

На сьогодні членами асоціації є близько 100 компаній, залучених до процесів виготовлення, зборки, розповсюдження, використання і продажу акумуляторних батарей і товарів, що живляться від них.

нього середовища. Основними постулатами таких управлінських систем є: 1) стійкий процес поліпшення екологічних показників продукції; 2) принцип перехресної організації (різні процеси стосовно продукту на різних етапах життєвого циклу взаємодіють для поліпшення еко-профілю продукції); 3) застосування привілейованих акцій (капіталізація корпоративного досвіду). Продуктові управлінські системи навколишнього середовища є першим кроком до більш складного ланцюга менеджменту стійкого продукту, який об'єднує всіх учасників продуктового процесу задля узгодження дій по зменшенню негативного впливу продукту на навколишнє середовище.

Таблиця 4

Рівень переробки нікель-кадмієвих батарей у США (тисяч фунтів батарей)

Рік	Продажі	Відправлені до звалищ	Перероблені	Відсоток
1993	30027	14221	284	2 %
1994	31865	15760	630	4 %
1995	33757	17921	2703	15 %
1996	35710	20523	5131	25 %
2001	46540	37522	26265	70 %

Таблиця 5

Матриця принципів проектування продуктів у корпорації Xerox

Особливості проектування	Вид діяльності				
	Проектування для монтажу	Менеджмент відновлення			
		Проектування для демонтажу	Обслуговування	Повторне використання	Ресайклінг
Використання стандартних компонентів і процесів	X	X		X	
Мінімізація незрозумілого розташування частин при монтажу	X		X		
Спрощення встановлення деталей / вирівнювання	X	X	X	X	X
Мінімізація варіантів напрямку зборки (пріоритет – зверху вниз)	X		X		
Максимальна відповідність/ самовирівнювання	X			X	
Зменшення кількості кріплень, пружин, ременів		X		X	X
Дизайн на кожний день	X	X	X	X	X
Утилізація однакових матеріалів	X	X	X	X	X
Мінімізація застосування клею		X	X	X	X

X – принцип застосовується обов'язково.

Продуктові управлінські системи навколишнього середовища зародилися в Нідерландах, вони поєднують продуктові аспекти з більш традиційними управлінськими системами навколиш-

Яскравим прикладом застосування такого інструменту є діяльність корпорації *Xerox*, яка виробляє копіювальні апарати, принтери, сканери, факси та інші супутні товари у більш як 130 країнах світу. У 1990 р. на базі продуктової системи на-

навколишнього середовища корпорації було розроблено Екологічну програму лідерства – стратегію зменшення відходів на всіх етапах життєвого циклу продукції, сприяння ресайклінгу й утилізації.

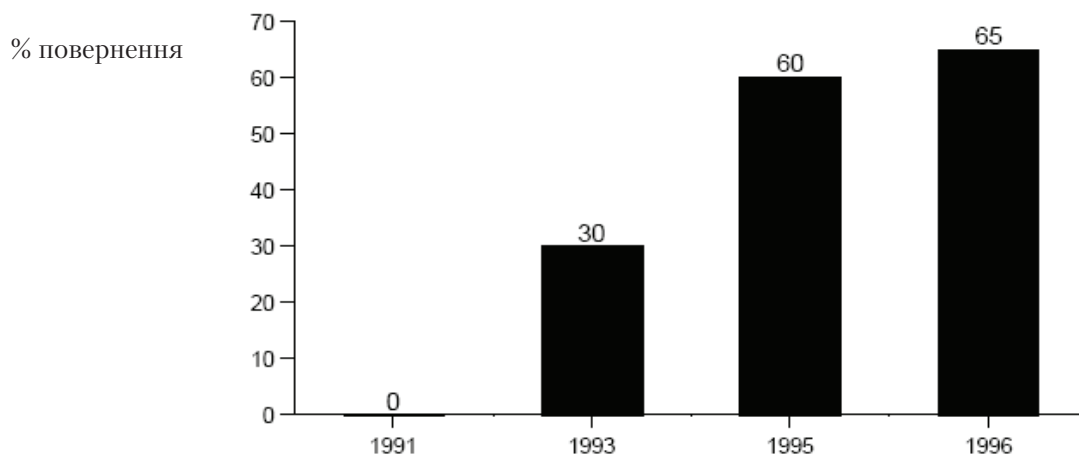
При проектуванні продуктів інженери корпорації *Xerox* керуються “Матрицею принципів проектування” [10], яка була створена для полегшення процесу одночасного втілення у продуктах різних конструктивних особливостей (частково подана у табл. 5).

Найбільший успіх компанія *Xerox* досягла в межах програми Повернення картриджів. Вона включає повернення вартості поштових марок, які клієнти купують для повідомлення відповідного центру про бажання повернути вживаний картридж, і знижки для тих клієнтів, які купують новий продукт із зобов’язанням повернути його по закінченні строку служби.

Кількість картриджів, що поверталися по закінченні строку їх служби, з кожним роком зростала, і в 1995 р. досягла показника в 60 %. Це дало можливість компанії отримати близько 1100 тонн матеріалу за відповідний рік (див. рисунок).

- щорічно продуктова управлінська система навколишнього середовища *Xerox* заощаджує кілька сотень мільйонів доларів [10].

Нині у країнах ЄС спостерігається заміщення податків на доходи на податки на споживання. Оподаткування споживання включає застосування продуктових зборів, мета яких наповнити бюджет для фінансування екологічних завдань. У багатьох країнах ЄС продуктовими зборами обтяжують найрізноманітніші продукти, що завдають шкоди навколишньому середовищу (батареї, фотокамери, пакувальні матеріали, лампочки, шини тощо). Наведемо приклад Ірландії, де в березні 2002 р. почали діяти збори щодо пластикових пакетів (15 євроцентів за пакет), доходи від яких спрямовувались до фонду підтримки проєктів із захисту навколишнього середовища [11]. У результаті за 2,5 року кількість пакетів, що розповсюджувались через точки продажу, впала більше ніж на 90 %, і споживання пластикових пакетів стабілізувалось на рівні 4–5 % від попереднього. Проте протилежним ефектом введення зборів на такий продукт стало підвищення попиту на одно-

Рівень повернення копіювальних картриджів *Xerox* у країнах всього світу

Отже, приклад корпорації *Xerox* доводить економічну ефективність продуктової системи навколишнього середовища:

- у 1995 р. корпорацією *Xerox* було досягнуто відмітки загального рівня ресайклінгу твердих відходів у 80 %; ресайклінгова програма допомогла заощадити 12 млн доларів у 1995 р. і зменшити рівень відходів, що направляються до звалищ, на 15 %, починаючи з 1994 р.;
- у 1995 р. 70 % нових продуктових програм *Xerox* містили екологічні характеристики, у 1994 р. цей показник становить 25 %;

разові паперові пакети, це цілком доводить необхідність застосування комплексного підходу при використанні інструментів продуктової політики.

Отже, дослідження комплексної продуктової політики і досвід застосування інструментів засвідчує великий інтерес правотворців, промисловців і громадськості до питань зменшення негативного впливу продуктів на навколишнє середовище в ЄС. Разом з тим, поширення інформації про негативний вплив продуктів на навколишнє середовище, глобалізація продуктових ланцюгів і подальше поглиблення стійких еколо-

гічних проблем стало поштовхом для тематичних обговорень, розробки і перших кроків на шляху запровадження нової продуктової політики навколишнього середовища.

Основні причини успіху комплексної продуктової політики ЄС криються у встановленні нової стратегічної мети на міжнародному і національному рівнях (зменшення негативного впливу продуктів на довкілля шляхом раціоналізації виробництва і споживання), зміні погляду на продукти (оцінка повного життєвого циклу), залученні всіх суб'єктів продуктового ланцюга в процес зменшення екологічного навантаження, справедливому розподілу відповідальності за негативний вплив на довкілля між державою, громадськістю й суб'єктами бізнесу та екологічній і економічній ефективності інструментів продуктової політики навколишнього середовища.

Література

1. Janicke, M. and Volkery, A. Persistente Probleme des Umweltschutzes//Natur und Kultur. – 2001. – № 2.2. – P. 45–59.
2. Kronenberg, J. Ecological Economics and Industrial Ecology: A case study of the IPP of the EU. – Routledge. – 2007. – 293 p.
3. Berkhout, F. and Smith, D. Integrated product Policy: Report for the European Commission. – Brussels: European Comssion. – 1998. – P. 3.
4. Rubik, F. Integrierte Productpolitik: Stand, Entwicklung, Perspektiven. – Marburg, Germany: Metropolis. – 2002. – 321 p.
5. Oosterhuis, F., Rubik, F. and Scholl, G. Product Policy in Europe: New Environmental Perspectives. – Dordrecht, Netherlands: Kluwer. – 1996. – P. 219.
6. European Commission Communication (...): Integrated product Policy, COM(2003)302final. – Режим доступа: http://ec.europa.eu/index_en.htm
7. Davis, Gary A. Automotive Take-back and Recycling Programs/ in Gary A. Davis, Catherine A. Wilt (eds) Extended Product Responsibility: A new principle for product-oriented pollution prevention. – United States Environmental Protection Agency. – 1997. – P. 68–83.
8. Fishbein, Bette K. Undustry Programe to Collect and Recycle Nickel-Cadmium (Ni-Cd) Batteries/in Gary A. Davis, Catherine A. Wilt (eds) Extended Product Responsibility: A new principle for product-oriented pollution prevention. – United States Environmental Protection Agency. – 1997. – P. 84–113.
9. Wilt, A. Catherine Product Stewardship at Xerox Corporation/in Gary A. Davis, Catherine A. Wilt (eds) Extended Product Responsibility: A new principle for product-oriented pollution prevention. – United States Environmental Protection Agency. – 1997. – P. 114–125.
10. The Use of LCAs on Plastic Bags in an IPP Context // Eurocommerce. – 2004. – № 4. – P. 12–32.

Розглянуто неспроможність традиційної екологічної політики подолати стійкі екологічні проблеми, а також значення комплексної продуктової політики Європейського Союзу, що є основою нового економічного курсу, спрямованого на зменшення негативного впливу продуктів на навколишнє середовище. На прикладі застосування окремих інструментів комплексної продуктової політики доводиться їх ефективність у сфері раціоналізації виробництва і споживання.

Обосновывается причина неспособности традиционной экологической политики преодолеть устойчивые экологические проблемы. Рассматривается значение комплексной продуктовой политики Европейского Союза, которая является основой нового экономического курса, направленного на уменьшение негативного влияния продуктов на окружающую среду. На примере применения на практике отдельных инструментов комплексной продуктовой политики показывается их эффективность в сфере рационализации производства и потребления.

Article highlights the problem of ineffectiveness of the traditional environmental policy to overcome the crises of the global nature. It is considered the importance of Integrated Product Policy of European Union as a basis of new economic course aimed at reduction of the pressure that our society exerts on the environment through targeting products. Via examples of application of integrated product policy instruments it is proved their efficiency in search of sustainable production and consumption.

Надійшла 27 березня 2011 р.